

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Zadnji list je bil zopet po naši
marljivi policiji zasežen zaradi vvodnega
članka, v katerem smo odgovarjali na
prav berolinsko bahanje in divjanje
„Tagblattovo“ z ozirom na uradnike pri
volitvah. Toraj tudi „Tagblatta“ ne
smemo zavračati.

Prašamo slavno policijo, naj nam
kar naravnost pové, kaj nam je po
vsem, kar smo skusili, sploh še dovo-
ljeno pisati?

Ker nismo mogli izdati „poprav-
ljenega“ natisa, pridamo danes prilogo.
Vredništvo.

Staroslovenščina pa profesor Marn.

Neki „abiturijent“ suče, kreta in vrti v
„Narodu“ tako, da gosp. profesor Marn mora,
ako je še čas, brž v Norimbergo jo zaviti po
tisti sloveči livnik, s katerim bode gimnazi-
jalcem ljubljanskim vlival v glavo vse ob enem:
veselje za staroslovenščino in pa nauk te tva-
rine. Pravi pisec, da drugi profesorji to bolje zna-
jo. Mi pa prašamo: kako da ravno v drugih tva-
rinah dijaki še veliko slabše izhajajo, kakor
v slovenščini, kaj? Vsaktere razmere vidimo
v šolskih naznanilih, radi bi videli enkrat tudi
to: kateri učenik je podrl največ dijakov, več-
krat tako, da morajo marsikteri kar šolo za-
pustiti, ko so vendar pri družih dobro izdelali.
Kako malo mladenčev n. pr. se živi pozneje od
glit, črvov, pa od suhih cifer, — in vendar
zarad naravstva in matematike jih toliko mora
zastati, lepe štipendije zgubiti ali še celo šoli

slovó dati! Še ko so mnogi sedanjih velikanov
študirali, so se take tvarine štejele k stranskim,
ki napredka niso zadrževale, in po pravici.
Odkar so vse tvarine enako imenitne in tehtne,
šole, vsaj kolikor je nam znano, malo „kapa-
citet“ rodé. Pa pustimo to. Poišimo še tistega
„nürnbergskega trahtarja“ za mladenče, ki bi
se „radi“ učili staroslovenščine, pa zopet „ne
radi“. Ali kako drugač hočemo razumeti frazo
abiturijentovo: „Slišal sem na lastna ušesa,
kako bi se nekteri radi učili, a manjka jim
pravega vnetega vodnika.“ — Ta je lepa! Ali
se ne pravi to: „Joža, pokliči me no, jaz bi
rad vstal!“ — Ali pa kakor tisti mogočni ku-
javček, ki se je natnati vstopil pa materi kri-
čal: „Pejte fanta — ponj-ga!“ (Te jo po
fanta — pó-me), ne da bi bil „cartljivec“ sam
koračil k materi! In kaj če daljno nerganje:
„Nobeden ne odrekuje prof. M. dobrega znanja
staroslovenščine, toda on nima sposobnosti
užgati pri dijakih ljubezen (ali tako?) do tega
uka?“ . . . Nismo sicer slišali prof. Marna
poučevati, pa častno in lepo spričevalo za-nj
je, da dijaki, ravno od njega „vnemani“ in
„užigani“ slovenskim časnikarjem nosijo že
veliko let dobrih, večkrat prav dobrih slo-
venskih spisov. Kako je pa to? Ali ni more-
biti resnica, da „norimberškega livnika“ po-
trebujejo zlasti le nekteri od „Narodovcev“
podkurjeni dijaki? In ako hočete, vam ome-
nimo še to, da ne Metelko, ne Vodnik in mnogi
drugi niso bili možje, ki bi bili turnali in
skakali po „katedri“, pa sô vendar neizmerno
veliko storili za slovenščino.

Nam se vse tako dozdeva in prepričani
smo že davno, da „Narod“ želi dijakom dati
v roke tak livnik, s katerim se mladini sovra-

štvo do prof. M., kakor sploh do duhovstva in
cerkve v srce vlija. Od tod to večno tarnanje,
nerganje in mevžanje v tem listu, ki se je
vrnil med Slovence, kakor volk med jagnjeta,
da jih razganja, loči in trga!

Zato, slovenski dijaki! ne bodite nehva-
ležni do svojih najboljših učencov in vodnikov;
ne zatajujte najblagšega občutka, kar je lastno
samo spridenim in zavrženim osebstvom. Ravno
ob koncu gimnazijalnih nauk je doba, ko
jih veliko veliko pod pot zajde, ker mislijo,
da so zdaj iz ojníc. Res ste v enem pomenu
iz ojníc, toda gorjé mu, kdor ne zna sebe v
ojnicah ohraniti, ko je stopil iz varstva svojih
starišev in višjih! Ravno to, kar ste dozdej v
oziru na vero in sploh dolžnosti delali „pod
varstvom“, bode Gospod Bog odsihdob zahteval
od vas „brez varstva“. Kdor méni, da prostost
je razuzdanost in razpreženost, on je neum-
než in zašel bo tako, kakor marsikteri, „qui
abjiciunt disciplinam“. S.

Veronauk v naših srednjih šolah.

(Dalje.)

H. „Vzrok, da morajo učenci srednjih šol
dalj učiti se verskega nauka, tičí menda vse
drugeje. Ne za npravnosti povzdigo, ne za strasti
premago gre pri katoliškem veroznanskem pod-
uku; temuč da bi se stvaril nasprotni pomoček
zoper svetovne vede, in pobijali se oni nauki,
ki so nevarni duhovščine gospostvu; dela se
na to, da se vcepijo nazori, po katerih bi se
moč duhovske vlade (die Macht der Hierarchie)
mogla spet povzdigniti. V šoli propagando
delati za stranične namere, pa razdeva nprav-
nost, toraj to ostro prepoveduje tudi postava.“

Rimu, vendar djansko že gospodovali ondi, kar
se vidi že iz tega, da so jih ljudstva sama iz
lastnega nagiba v čisto civilnih rečeh prosila
za svét in določbo. To se je pa godilo tim
laglje, čim bolj so na eni strani v papežih
spoznavali svoje prave rešitelje in čim bolj so
na drugi strani vzhodno-rimski cesarji ne
samo zanemarjali svoje laške podložnike, am-
pak še begali in iznejeverjali jih s svojimi
proticerkvenimi dekreti v zadevi češčenja sv.
podob. —

Česar pa papeži do sedaj niso bili, nam-
reč pravi in neodvisni vladarji, ali papeži-kralji,
to so postali po posebnem pripuščeni božje
previdnosti sredi 8. stoletja! In od tega sta-
lišča se nam še le v pravi svetlobi kaže gnju-
soba in zlobnost papeževskega oropanja. Kakor
je namreč veliko hudodelstvo, ako kdo svojemu
bližnjemu ukrade pošteno zasluženno premože-
nje, ravno tako je tudi veliko in še večjo zlo-
činstev rop papeževih dežel, ker te so sveto
posestvo, posestvo cele krščanske cerkve!

Vprašanje je tedaj le, če so si papeži tudi
po poštenu poti pridobili tako zvano „cerkveno

Podlistek.

V spomin vipavske volitve 12. sept. 1874.

Vipavska.

(Po napevu „Pridi Gorenje“.)

Sini smo mi, — slavne doline,
Stebri močni, bran domovine,
(Njena nam čast, — serčna je slast).
Serce in um, ljubici dragi,
Hrabrost pogum, — proti sovragi
(Dajmo ji v dar, bratje vsigkdar).

Bog nam je dal, tertico milo
Sladko prižgal v persih čutilo,
(Ki nam gorí — domu vse dni),
Vince krepča serca in lice
Tugo konča — brate sestrice
(Vabi ljubó — peti lepó).

Ko se vihar — tuji oglašá,
Vera — dom — car, zvezda je naša.
(Zvezdica ta — k zmagi pelja).

Nanos budí — brate v Vipavi,
Zvesti da vsi — majki smo Slavi
(Stermih višin — 'zdajstvu pogin!)

Složno tedaj — bratje vipavski
Pojmo sedaj — varhi smo slavski,
(Kupo v roko — terčimo ž njo).
Bog te varuj — mila Slovenija!
Le se raduj, — nikdar ne jenja
(Bíti za-te naše serce.

Radoslav.

Papež in njegova posvetna oblast.

(Dalje.)

III.

V zadnjem listu smo ob kratkem našeli
poglavitniše zasluge papežev gledé Rima in
bližnjih pokrajin; povedali smo tudi, da „ako
zamore le natorna pravičnost določiti“, so pa-
peži pravi gospodarji v Rimu. Nikar se tedaj
ne čudimo, če so ljudstva ravno z ozirom na
te zasluge spoštovala papeže kot svoje očete
in gospode. Gotovo je, da so papeži, akoravno
v resnici še niso bili samostojni vladarji v

I. Da bi le ti za stranične namere (für Parteizwecke) propagande ne delal tudi v šoli! Kar praviš o vzroku, očitaš vsem, ki ukazujejo doslej nadaljni poduk; kar pa o namerah katoliškega veroznanstva, poprej spričaj in pojasni, ktere so tiste vede, in kateri so tisti nauki, in kateri so tisti nazori! Moč katoliške duhovske vlade je od zgoraj, je božja. Ako katehetje propagando delajo za edinopravo vero in cerkev, to katoličanom niso nobene strankarske namere; to npravnosti ne razdira, marveč jo pospešuje; tega dozdej pri nas ne prepoveduje nobena postava.

H. „Celi svet, nerazdeljeni gre mladeži, ne drobljanec, cerkev; kar je sploh res, ne kar se posebej veruje, mora lastnina postati učeče se mladine. Cerkev pa se ne zmeči za te višje zahteve vzreje, kakor se tudi ne za npravno.“

I. Kaj pa je tebi cerkev, in posebej krščanska katoliška cerkev? Cerkev je tebi drobljanec — cerkev katoliška t. j. vesoljna; mladež pa tebi ni drobljanec, češ, mladeži naj se dá vesoljni svet. Kakor ne veš, kaj je cerkev, tako tudi ne veš, kaj je vera. Da mladina šolska ve, kaj je sploh res in kaj naj se posebej veruje, v ta namen se podučuje. Da se cerkev ne zmeči za vzgojo ter npravne višje zahteve, dokaži!

H. „Prav zato, ker se pri verskem podučevanju celó ne gleda na olikovanje srca in se teži le na to, da se mladini glave mašijo z neprebavljivimi dogmami in verskimi tajnostmi, pripeti se, da dvanajstletni dečki tajijo božjo vsegamogočnost in dobrotljivost z naslednjim umstvom: Vsegamogočen Bog ni, ker ni bil v stanu (nicht imstande war), ljudem odpustiti; dobrotljiv ne, ker je svojega lastnega sina za zavržene ljudi pustil trpeti.“

I. Malo prej si trdil, da verstvo ni uma, ampak srca reč; dokaži zdaj, da se pri verskem podučevanju v naših šolah res ne gleda na olikovanje srca, marveč na mašenje uma, — dokaži! Da je deček tebe umoval tako, rad verjamem; pa tudi, da mu nisi bil v stanu pojasniti njegovega umstvom, ti, ki si se svoje dni tolikanj butal s krščanskim naukom. Kako bi znali v prihodnje reševati taka vprašanja mladenči, ako ne bi se vadili veroznanstva! Poglejta z dečkom v katekizmu, in videla bosta, zakaj se Bog imenuje vsegamogočen, ter spoznala, da prav zato je neskončno do-

brotljiv, ker je svojega lastnega sina dal za nas v trpljenje in celo v smrt.

H. „Ne redko poprašujejo otroci roditelje svoje: Kaj je prešestvo, kaj je nečistost itd. in pripravijo le-té v ne majhno zadrego. In vendar jih take reči v šoli izprašujejo! Ako otroci res razumejo, česar se učijo, gorje jim; ako pa ne razumejo, čemu potem brezumna siljava, nerazumljene tvarine vtiskovati si v spomin. Iz vsega tega izhaja, da je veronauk, kakor se zdaj goji, ali moralni ali intelektualni razvitvi mladine le škodljiv.“

I. Nekterikrat Bog sam po otrocih svari ali opominja roditelje. Pošteni stariši, kakor tudi previdni katehetje, zaznamnjajo omenjene reči otrokom brez vsakerega pohujšanja, kolikor je treba. Kakor v drugih naukih, se tudi v veroznanskem razumki ali pojmi polagoma dovršujejo, in razumenje samo ni ne majhnemu ne velikemu v kvar. Ako pa otroci iz dejanja reč razumejo, le tedaj jim gorje. Da bi pa k temu pripomogel veronauk, to se po lastni in tuji skušnji trditi ne more. Kako se zdaj goji veronauk in zlasti po naših srednjih šolah, doslej pokazal nisi z vsemi svojimi frazami, in kakor se vidi, si v hudi zadregi, da po vsem tem ne veš, kateri razvitvi je škodljiv, ali npravnostni (moralni) ali umnostni (intelektuelni)?

H. No, o tem več prihodnjič.

III.

H. „Kar tiče učilo naših katehetov, se o razlaganju četrte zapovedi leto na leto (seit Jahren) izpuščajo oni deli, kateri obravnavajo dolžnosti podložnih do kneza deželnega, nasproti pa se nahaja v knjigah gimnazijam odločenih nauk o nezmotljivosti papeževi, kakor o svetem branilu ali paladiju, pod katerim se boj med cerkvijo in državo določno dovršiti ima za vse čase. Ravno tako se pridno razlaga dogma od „brezmadežnega spočetja“ device Marije. Ali mladiči to dogmo razumejo in ali razlaganje taci reči napeljujejo k npravnosti, to, se ve, je drugo vprašanje.“

I. Čegava je ta podoba in napis, hinavec! bi te prašal, svest si, da katehetje dajo cesarju tudi pri svojih učencih po njihovi razumnosti, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega. Preden ovajaš pa tako katehete sploh, povej ga posebej in dokaži, da je istina ono izpuščanje. Ako se ktero leto izpustijo kateri deli, se gotovo le taki, ki so ali že znani ali pa pridejo poznej na vrsto. In ktere vere pa si ti, ali si ti katoličan, in ali ti daješ Bogu,

kar je božjega? Da bi se še določeni verski nauki katoliški učiti ne smeli po šolah katoliških, in sicer v poduku veroznanskem! Koliko ravno k vernemu vtrjenju in k npravnemu življenju pripomorete obe omenjeni verski določili ali dogmi, čutijo zlasti katehetje in v obče duhovni pastirji, kar je pa tebi, se ve, prikrito ali španjsko. Da bi postal zmožen in vreden tudi ti spoznati to, izprosi naj ti Kraljica brez madeža izvirnega greha spočeta!

H. „Čim bolj pa duševno razvitje mladenčev napreduje, tim bolj se glasijo dvomi tako, da na zadnje odhajajoči (die Abiturienten) npravnost pravijo, da so pridigovanja, dolžnostnega moledovanja in spovedovanja zdaj siti za vse svoje življenje. Uk, ki pripelje do takega konca, ki si tako malo ljubezni more pridobiti, ni ali sam na sebi veliko vreden, ali pa se razlaga po neprimernem načinu.“

I. To je res in v sedanjem času ne more drugače biti, posebno po naših šolah, in kjer je več brezverskih učiteljev, da se dijaci, k slabemu že tako nagnjeni, njihovega duha navzamejo. Siti so tedaj, pa dokler so v tvoji družini. Pride treznost, pride potreba, bodo že spet molili. Kako siti so tudi družih naukov, s kterimi so si veliko hujše kot z verstvenim belili glave, nekteri fizike, matematike, nekteri grščine, latinščine, statistike itd., pa še o tem kaj povej, kako se za mnoge ne brigajo potem vse svoje žive dni več; vendar bi si iz te prikazni jaz ne drznil sklepati, da so nauki dotični malo vredni, ali da njih razlaganje ni bilo primerno in umetno.

H. „Ako so razun tega učilnice kakor tu pri nas še slovansko-nemške (wie hierzulande noch slavisch-deutsche), prihajajo k grajanim napakam še nove. Kajti ravno na veroznanskem polju so narodnosti dali posebne pravice in v mnozih srednjih šolah vpeljali veronauk v obeh jezicah (utraquistisch). Tožba velikrat se ponavljajoča je, da se naši katehetje v svojem zagrizenem sovraštvu zoper vse nemško (bei ihrem verbissenen Hasse gegen alles Deutsche) obračajo zlasti do slovanskih učencev in nemške razlage redkejšje dajo. Dokler so učenci slovanske narodnosti zmožni nemškega jezika in ga zmožni biti morajo že zaradi nemškega učenja družih predmetov in toraj prav dobro tudi nemško razlaganje verskih resnic razumejo, je slovansčina premnogim (den meisten) nemškim učencem tako ptuja, da slovanskega razlaganja nič ne razumejo. Oni morajo tedaj med šolsko

državo“. To vprašanje je jako važno! Zakaj le če je dokazano, da so papeži pošteno v posest dobili dotične dežele, se sme laškim prostomavtarjem tudi za greh šteti njih djanje od 20. septembra 1870. Naš odgovor na vprašanje je: Da! papeži so si pridobili svoje posestvo po najbolj poštenih poti, ki si jo moremo misliti, namreč po poti podaritve!

Povod k tej podaritvi so dali novi napadi Longobardov iz Gornje-Laškega. Deželo za deželo si je bil že prilastil Ajstulf, longobardski kralj, ne da bi se bili Grki za to kaj zmenili; nazadnje je Rim sam prišel v nevarnost. Ko grški cesar Konstantin Kopronim le ni hotel na pomoč priti svojim tako stiskanim podložnim, akoravno so ga za to prosili, ni družega ostalo, kakor da se je papež Štefan II. obrnil do poštenega kralja frankovskega Pipina! Ta je res prišel in dvakrat l. 754 in 755 Longobarde do dobrega naklestil! Dežele pa, ki jih je po teh zmagah dobil, je Pipin podaril cerkvi in dotično podarilno pismo položil na grob sv. Petra l. 755. Njegov sin Karol Veliki ni

samo potrdil daritve svojega očeta, temuč jo še pomnožil. V teku stoletij so k prvotnim papeževim deželam po ravno tisti poti prišle še druge dežele, tako da je „cerkvena država“ zmerom bolj naraščala. Leta 755 se je tedaj ustanovila papeževa država; od tega leta pa do jeseni 1870 so papeži z malo izjemami vladali v Rimu kot samostojni papeži-kralji

Ali je pa smel Pipin cerkvi podariti dežele, ki prav za prav še njegove niso bile, ampak spadale k vzhodno-rimskemu cesarstvu? Na to vprašanje odgovarjati bi bilo odveč, ker je dandanes med učenjaki v tej zadevi le ena misel, namreč, da je Pipin to storil s popolno pravico. Le toliko opomnimo, da so grški cesarji sami, kakor Savigny méni, te dežele po nepostavni posilni poti (Usurpation) dobili v svojo oblast. Pa če bi tudi tega ne bilo, saj so sami pokazali, da ne marajo za-nje, da so jim nekako tuje, ker so jih v najhujših stiskah pustili brez pomoči.

Naj bo pa že kakor hoče, toliko je gotovo in neovrljivo, da so dežele, ki jih je Viktor Emanuel ropal, po vsi pravici in popolnem

pravu cerkvena lastina, pridobljena na najpravičniši način. Če je pa temu tako, s kako pravico so se jih polastili laški roparji? S kako vestjo se zamore pa tudi zagovarjati tako dejanje? Če kak kmet svojemu prijatelju iz gole prijaznosti podari en del svojega posestva, in če po njegovi smrti sin to daritev ne samo odobruje, ampak k vsemu temu očetovemu prijatelju še nekaj pridá, nobena živa duša ne bo mogla reči, da je to krivično pridobljeno posestvo. In če čez nekaj časa pride sosed tega tako obdarjenega kmeta, ki zahteva od njega, da naj mu odstopi posestvo, ker je njemu bolj prilično, in če mu, ker tega storiti noče, s silo vzame vse, ali ne bode vsakdo z največim zaničevanjem obrnil se od takega samosilnika in njegovo dejanje smatral kot strašno zločinstev? Gotovo! To razume vsak, ki ima le še količkaj zdrave logike. Ali se je pa cerkvi manjša in ne večja krivica zgodila od laške vlade? Kako se more tedaj zagovarjati velikansk rop? To naj razume, kdor more, poštenemu katoličanu je to vganjka!

(Konec prih.)

uro največi del lenivo sedeti ali pa si čas tratio „mit schwätzen, spielen, Caricaturen zeichnen u. dgl.“, vse v očeh katehetov pregrehe, najgršim hudobijam gornjih gimnazijalcev enako obsojevane. Učencu nemškega jezika prihaja toraj nova muka, kajti on se mora ne le temnih verskih tajnosti v jeziku velikrat barbariškem mehanično učiti iz glave, temuč celo jezikova zveza, razun stavkov, katerih se mu je učiti, ostane mu temna.“

I. Da so slovenščini v srednjih šolah na Slovenskem dali nekatere pravice, posebno pri veroznanstvu, to tebe boli in je tebi napaka! Kako zagrizeni sovražniki vsega nemškega so naši katehetje, to pa je jasno, kot beli dan, če veš, kaj je to; in beli dan ostane beli dan, če ga tudi ti tajiš in črniš po volji, kakor veš in znaš. Da bi šole naše zdaj še, kakor si ti pisal, bile slovensko-nemške (kar tako reci, ne pa slovansko-nemške, kaj bi še tajil) in da bi v istem razredu sedeli učenci tako nevedni, ni res, je laž; vsaj imamo paralelke. Učenci nemški naj se učijo slovenščine, kakor se slovenski učijo nemščine. Pri katerem katehetu se godijo one pregrehe, in ali je že kdaj dobil kdo v veroznanstvu slab red ali znak zaradi jezika, povej in dokaži! Barbariška je toraj tebi slovenščina, celo v knjigah šolskih! da po takem vedenju tujemu ali tvojemu študentu najboljši katehet ne more razbistriti mehanične glave, ta je gotova.

Politični pregled.

V Ljubljani 14. sept.

Avstrijske dežele.

Cesar so se Čehom pismeno zahvalili za pristrčni sprejem. Pred svojim odhodom v Brandiž so darovali za revne v Pragi 5000 gl., za česko narodno gledališče pa 3000 gl. — V dunajski in šentpoliški škofiji je 408 duhovnov prosilo za Štremajerjeve groše; obdarjenih pa je bilo 377 prosilcev!

V **Trstu**, kakor poroča „Triest. Ztg.“, so hoteli mestno gledališče s plinom razgnati. K sreči so pri neki poskušnji še o pravem času zapazili nameravano zločinstvo.

Česki deklaranti so 9. t. m., kakor pišejo „Narodni Listi“, sklenili, da ne gredo v dež. zbor. Kmetijska družba v Rodnicah jim je priporočala, da bi se zborovanja vdeležili, pa dr. Rieger, čegar pismo objavlja „Pokrok“, je odgovoril, da poslanci hočejo dobro prevdariti to reč, da pa kmetijske društvene zadeve gotovo niso tako važne, da bi njim na ljubo poslanci odstopili od svoje deklaracije. Tudi vstop poslancev čisto nič ne bi pomagal od slabe letine zadetemu kmetijstvu.

Da bi bili ustavoverni listi nekoliko potlačili pomembo cesarjevega odgovora na pozdrav kardinala Schwarzenberga, so poročali, da cesar so opatu Rotterju rekli: „Zahtevajte od mene to, kar je mogoče, in zgodilo se bo. Vi pa zahtevate nemogoče reči, in tega vam nihče ne more spolniti.“ Opat Rotter v „Pol.“ naznanja, da cesar tega knjemu niso govorili.

Laško-tirolski poslanci so sklenili priti v deželni zbor.

Irvaški zbor je 11. t. m. dovršil postavo o porotnih zapisnikih za tiskovne sodnije in postavo o odpustu jetnikov. Špun je razun tega stavil še predlog, da se verige pri jetnikih odpravijo.

Vnanje države.

Pruska sila v Šlezvik-Holštajnu, kjer so izgnali nekatere danske prebivalce in vedno

hujskanje nemških listov proti Danski kaže, da dalje ne more več tako biti. Ljudje so tako razkačeni, da bo morala Danska v Berlinu proti temu protestovati, ali pa morda še iz svojih dežel izgnati vse nemške podložnike.

Bismarkov napadnik Kullmann pride okoli 19. oktobra pred porotno sodnijo v Virzburgu. V Torgavi so med tem zaprli še nekoga Leibmeiera, ki je tamošnjemu fajmoštru pravil, da je s Kullmanom zastopljen.

Francoski prezident Mac Mahon je 11. t. m. zapustil Pariz, da obišče Lille, Arras, Bethune, Amiens in St. Quentin.

V Bethunu je župan v svojem govoru Mac Mahonu med drugim rekel: „Zadnji čas je, da vam narodna skupščina izroči trdno oblast, ki vam bode dopuščala tako dobro pričeto moralično in materialno preustrojenje srečno dovršiti.“ Prezident je na to odgovoril, da upa, da bode skupščina kmalo sklenila ustavne postavne.

Znani pisatelj in diplomat Guizot je 12. umrl. Rojen je bil 1787 v Nimesu. L. 1812 je bil profesor na Sorbonni, ktero službo je vsled svojih polemičnih spisov proti ministerstvu l. 1821 zgubil, pa l. 1828 jo zopet dobil nazaj. L. 1832 postal je minister uka, 1840 poslanec v Londonu in še tisto leto ministerski predsednik. L. 1848 zaradi veleizdaje tožen je pobegnil na Angležko; ko ga je sodnija spoznala za nedolžnega, se je vrnil domov. Pod vladno Napoleonovo se s politikom ni več pečal, ampak vredoval je svoje obilne spise.

Iz Španjskega se ne sliši nič novega. Nek vraden telegram poroča, da je general Pavia potolkel Karliste pri Maestrazzu. Tudi Moriones je svoje dni vedno poročal o zmagah nad Karlisti, nazadnje pa se je pokazalo, da so bila njegova poročila vsa zlagana.

Iz Perpignana se poroča, da Karlisti imajo veliko zalogo v Seo de Urgel. Saballs se pripravlja, da bi Puicerdo zažgal in čaka le še na dovoljenje Karla VII. Republikanci so mesto zapustili ter podali se v Geronu, Vich in Manreso. — Karlisti so začeli razprostrirati se tudi po Kataloniji.

Nemški in avstrijski poslanec sta se te dni Serranu predstavila, pa dosedanji navadi nasproti je prusak vstopil pred našim poslanecem, kar pač zopet kaže, da Serrano po Bismarkovi milosti sedi na vladinem krmilu španjskem.

Na **Laškem** v Rimu se ima jutri pričeti zanimiva sodnijska obravnava. Društvo severno-laških železnic namreč toži ministre notranjih zadev, kupčijstva in očitnih stavb, ker niso hoteli dovoliti, da bi se bila generalna direkcija preselila iz Turina v Milan, ker bi bil odhod kakih 100 uradnijskih družin za turinsko mesto hud udarec. Ministri so svojo prepoved hoteli opravičiti s tem, da računi omenjenega društva niso v redu. Vse je radovedno, kako se bo ta pravda izšla. — Kako žalostno se godi na Laškem, priča tudi ta dogodbica: K neki sodnijski obravnavi v Oristanu na Sardinjskem je prišlo več prič iz dežele, ki so morale nekaj dni tam ostati. Ker jim gostilničar brez denarjev ni hotel dati jesti in piti, jim sodnijski predsednik dá nakaznico na 80 frankov, ktere naj bi jim sodnija izplačala. Pa davkar jim jih ni mogel izplačati, ker v kasi ni bilo nič denarjev! Pred sodnijo so priče pravile, da že 48 ur niso nič jedle!

Izvirni dopisi.

Iz Gorenjskega 2. sept. (O prihodnji volitvi nekoliko.) Naš poslanec

gosp. Lovro Pintar se je zavoljo hudega bolehanja moral odpovedati svojemu poslanstvu in mi zgubimo v njem vrlega zastopnika in možaka, ki je potrebe in želje naše poznal, ktere bomo tedaj prav težko pogrešali. A zdaj nam je treba skrbeti za to, da mu izberemo vrednega naslednika. Sliši se, da bo volitev še le prihodnji mesec, in sicer zaradi tega, ker se bodo prej še izbirali volilni možje. Zakaj? Kdo ve to! Pravijo, da je dozdanjih mož nekoliko pomrlo, nekoliko se jih preselilo, in da zato hoče vlada, da se izbero vsi iz novega, da bo število polno. Mogoče pa, da s tem manevrom kaj družega nameravajo, toraj pozor, sosedje Gorenjci! Izberite si pri volitvah možake zanesljive, kajti od teh je odvisen konečni izid volitve Pintarjevega naslednika. Koga bomo potem volili za poslanca? Do zdaj še ni nihče odločen, vendar sem slišal te dni pogovarjati se može o gosp. Luki Robiču, bivšem davkarskem komisarju v Postojni, ki je zdaj šel v pokoj. Ta gospod bi bil res vreden naslednik g. Pintarju, on je izveden zlasti v davkarskih rečeh ko malokdo, in Slovenec, trden ko skala. Pomenimo se, možje, in ponudimo mu kandidaturo; ni dvoma, da bi je ne prevzel, kajti on je ves vnet za blagor svoje domovine, ktero pozna od konca do kraja zlasti Gorenjsko, ker je med nami rojen.

Iz vipavske doline 12. septemb. Kdor je čital dopise iz naše doline v poslednjih listih „Slov. Nar.“, bi res skoraj moral verjeti, da vsa dolina vipavska je skozi in skozi liberalna, očiščena do jedra vsega mračnjastva in staroslovenstva, da so naši svobodnjaki, mladoslovenci, duhovstvo do čistega pripravili ob zaupanje pri ljudstvu.

Da je vsa ta pisarija nič kakor napihnjeno frazovanje in fanatičen krik nekterih Vošnjakovih molilcev, ki menijo, da imajo vso politično učenost v malem prstu in da mora vse slušati njih veljavno besedo, — je v sijajni svetlobi pokazala volitev dež. poslanca v soboto 12. t. m. Koliko so se trudili ti možje, vozarili po idrijskih hribih, tekali po hišah, govorili in pisali za Plešnarja, ki je moral siloma postati mladoslovenec, liberallec najčistejše krvi. A vse prizadevanje je bilo zastoj.

Prišlo je na volišče 39 volilnih mož. Izmed teh je glasovalo za Mat. Lavrenčiča, poštenega narodnjaka, ki ga je priporočal prejšnji poslanec g. Grabrijan, 30 glasov; — od Hrena in Vošnjaka pozneje vsiljeni Plešnar 6 glasov, reci šest glasov, in sicer od svojega svaka in nekterih črnovrških sosedov; 2 glasa znani vrhniški Mulej, ki se je na vse kraje sam priporočal pismeno za kandidata, češ, da je sedaj popolnoma neodvisen, v vsih zadevah izurjen in lahko mnogo stori za Vipavce; 1 glas pa je dobil naš advokat dr. Ložar in sicer od izvoljenega Lavrenčiča, ki je bil obenem tudi volilen mož. Plešnar je dal svoj glas nemškutarju Muleju, čujte mladoslovenci Vošnjak & Comp., ki vedno očitate „starim“, da je njih geslo „rajše nemškutarja kakor liberalnega Slovenca“; sedaj vidite, kakega narodnjaka ste si postavili za kandidata, ki je poleg tega tak politikar, da je neki do zadnjega mislil, da ga hočejo voliti za poslanca v državni, ne v deželni zbor. Vipavci so volili vsi domačina Lavrenčiča, akoravno se je o nekterih govorilo, da so neodločni in bodo najbrže volili Plešnarja; tudi Žirovci in Prifarci so glasovali za našega kandidata, ne pa za omahljivca in v novjšem času liberalno pobarvanega Plešnarja. Slava jim! —

Predsednik volilne komisije je bil vrli narodnjak dr. Ložar, ki je prvi oddal glas za Lavrenčiča, izvrstno vodil vso volitev in skrbel, da se je vse natančno, v najlepšem redu vršilo. — Tako je tedaj prav — in pravoslovenska stranka dosegla slavno zmago, „mežnarji“ vipavski in idrijski so izvolili velikega „mežnarja“ Lavrenčiča — kakor ga je „Slov. Nar.“ blagovolil titulirati — za dež. poslanca, ki bo gotovo prav dobro „mežnaril“ ter možato se potegoval za pravice našega naroda sploh in posebej za blagor in korist svojih volilcev. Na zdravje!

10. sept. (O parlamentarni činnosti moravskih Čehov.) Nekteri listi so našim poslancem očitali, da so začeli krušiti državnoopravno opozicijo, ktere se Čehi tako čvrsto in zvesto drže že toliko let. Pred tem očitanjem se v svojem organu „Moravska Orlice“ opravičujejo ter skušajo svojim političnim prijateljem in neprijateljem dopovedati, da imajo še vedno pred očmi tisto veliko nalogo, za katero se Čehi borujejo. „Od tistega trenutka, pravijo, ko so poslanci naši sklenili, najprej stopiti v deželni, pozneje pa tudi v državni zbor, moralo je biti vsakemu jasno, da so oni zaradi tega nastopili to pot, da bi na drugi način, toda za ravno tisto nalogo sodelovali, za katero se potegujejo bratje naši na Českem. —

Naloga ta je in ostane: z vsemi postavnimi sredstvi skrbeti, da se odstrani sedanja „ustava“ za vselej, — da njo nadomesti drugačen vladen način, ki bi bil narodu našemu in domovini koristnejši. V deželnem in državnem zboru ne sme politična akcija naroda našega na Českem in Moravskem imeti drugega načela, kakor smo uže omenili, da se namreč energično postavimo vsi na noge, ter konec storimo sedanjí nadvladni stranki. To se je gospodom ustavakom uže tolikrat v obraz povedalo, da je težko razumeti, zakaj so tako pozabljivi, ter se še vedno nadjajo, da vstop na tako zvanem ustavnem stališču pomenja znabiti odpovedati se boju, ki se na Českem na vse drugačen način bojuje. Vstop ali nevstop v tako zvano „ustavo“ so samo različne oblike enega in istega boja, ki nikdar ne poneha, dokler se sedanje javne pomere na dobro ne spremenijo!

Da bi bili poslanci naši šli le zaradi tega v deželni zbor, da bi se tam čudili etiketnemu obnašanju barona Webra, ali pa v državni zbor, da bi tam videli predsednika cislajtanskega ministerstva, to nam gotovo nikdo ne bode verjel. Skušnje naše, da neprijatelji naši narodu še nič niso privolili in dali, z vstopom na „ustavna“ tla niso še opravičene, in ker je res veliko reči, ki se narodu našemu po vsi pravici spodobijo, jih pa dozda še nima, je očitvidno zelo potrebno, da ne jenjamo manj določno zahtevati jih kakor dozda, ampak da se oglasimo še močnejše in energičnejše, ker vsled skušenj gospodje na drugi strani niso hoteli uslišati naših tihih prošenj.“

Domače novice.

Ljubljana, 15. septembra.

(Deželni zbor kranjski) se je pričel včeraj z navadnimi običaji. Nazočih je bilo 24 poslancev, vladni zastopnik g. vit. Widmann je izročil zboru troje vladinih predlog, namreč: Načrt postave za varstvo poljskega blaga, za varstvo divjaščine in za vravno razmer med državo in deželnim zakladom za odvezo zemljišč. Volila sta se le še za ravnatelja zbornice dr. Poklukar in dr. Zavinšek, in za veri-

fikatorja dr. Costa in Dežman. — Druga seja je bila včeraj.

Volili so se odseki in sicer v finančni odsek 9 udov: dr. Bleiweis, Costa, Dežman, Horak, Murnik, Poklukar, Savinšek, Schaffer, Schrey; v petičijski odsek 7 udov: Barbo, Kramarič, Langer, Pakiž, Razlag, Thurn, Zarnik; v odsek 5 udov za pregled poročila deželno-odbornega delovanja: Barbo, Poklukar, Fr. Rudež, Tavčar, Zarnik; v šolski odsek 7 udov: Bleiweis, Costa, Gariboldi, Langer, Obreza, Razlag, Toman; v gospodarski odsek 7 udov: Dežman, Kotnik, Kozler, Margheri, Murnik, Obreza, Pakiž. — Volitev poslanca Obreza se potrdi, za tem se izroči več predlog deželnega odbora dotičnim odsekom, za „poročilom deželnega odbora o premestitvi sedeža c. k. okrajne sodnije iz Planine v Logatec“ se po nasvetu dr. Coste sklene, v prihodnji seji voliti poseben odsek 7 udov (občinski odsek), ki se bo pečal z reči enacega zadržaja. — Prihodnjo sejo bo deželni glavar poslancem pismeno naznanil.

(Učiteljskih zborov) 10. t. m. se je vdeležilo okoli 40 učiteljev.

(Občni zbor Narodne tiskarne) bo 27. septembra ob 3. uri popoldne. Na dnevnem redu je: 1. Nasvet prodaje mariborske eventuelno ljubljanske tiskarnice; 2. volitev opravnega odbora. Delnice se morajo saj 5 dni pred zborom v društveno blagajnico vložiti.

(Volitev.) Veliki posestniki so imeli včeraj dve volitvi, namreč volitev državnega poslanca namesto barona Apfaltrerna, in volitev deželnega poslanca namesto umrlega grofa Auersperga. Za prvega je bil izvoljen gospod pl. Langer iz Podgore, za drugega pa g. Edvard Schaffer iz Trebnjega.

(„Narod“ pa nemškutarji). Kdor je prve letnike „Sov. Naroda“ pazljivo prebiral, se bode gotovo še spominjal, kako je narodnjakom priporočal, da naj pri nemškutarskih kupcih, obrtnikih itd. nič ne kupujejo in naročajo. S časom se vse spremeni, in tudi „Narod“ se spremenil, ter zdaj priporoča tisto, kar je pred par letmi odsvetoval. Pri uredniku in izdajatelju najhujšega nasprotnika Slovencev, „Ljubljanskega Tagblatt“, Kleinmayru in Bambergu je prišla na svitlo „Slovenska Pratika“, ktero smo pred nekimi dnevi že omenili. In čujte! „Slovenski Narod“ priporoča trgovcem, ki kmetom pratike prodajajo, naj jo naročajo rajši pri Bambergu, nego pri Blazniku, „ker prva nima nič laži in perfidnosti proti „mladoslovencem“, kakor lanska Blaznikova“. Pa recite, da „Narodovci“ so prvotna slovenska stranka, ko se že v ti malenkosti zapazi tako velikanski razloček med nekdanjim in sedanjim „Narodom“. Tudi v drugi reči kaže „Narod“ posebno prijaznost z nemškimi liberalci. Govoreč o volitvi velikih posestnikov pravi, da to, kar smo omenili o kandidaturi Apfaltrernovi, je bil le izmišljen humbug. Če bi „Narod“ imel priliko vprašati nektare „ustavoverne“ velike posestnike, bi se prepričal, da to ni bil humbug, ampak gola istina. Sicer pa je baron Apfaltrern s tem, da se je odpovedal poslanstvu za državni a ne tudi za deželni zbor, pokazal, da ga ni volja, kakor je rekel, odtegniti se političnemu življenju, ampak da je njegova odpoved bila humbug.

(„Narod“) je vse drugo, če hočeš, tudi „starokatolišk“, samo „katolišk“ ne. To je ukletstvo „odpadnikov“. V št. 205 zadovoljno pripoveduje o „nemških starokatolikih“ in njih zboru v Freiburgu, ter jim rad verjame, kako

da njih število raste, ko vendar ves svet ve, da se jim ne godi bolje nego „mladoslovencem“ pri ljubljanski volitvi.

Precej zgorej pa zabavlja čez „italijanske klerikalce“, češ, da v Italiji nimajo nobenega vpliva in ga tudi zdaj ne bodo dobili. — Muhež - prerok menda ne ve, da laški katoličani pri krivičnih postavah in pri rabeljskem trinoštvu liberalcev ne morejo nič opraviti, ker so povsod na čelu framasoni (mavtarji), in torej se že več let drže načela: „Nočemo voliti in ne voljeni biti.“ „Narode“, ko bi bil molčal, bi se ne bil opekel!

(Ljubljanski dopisnik) v „N. fr. Presse“, noticlar „Naroda“ in nemškutarskih liberalnih listov, je kaj čuden mož, in če bi ga že itak ne poznali, morali bi iz njegovih poročil v dotičnih listih sklepati, da se človeku blodi. Ko je poročal v „N. fr. Presse“ o našem dopisu iz Gorenjskega, v katerem se je izrekla želja, da bi g. Pintar poslanstvu se odpovedal, je rekel, da to „klerikalci“ tirjamo od njega, ker je g. Pintar „mladoslovenec“, da pa g. Pintar nam te ljubavi ne bo storil. Nekaj dni pozneje pa, ko se je g. Pintar odpovedal poslanstvu, poroča „N. fr. Pressi“, da „klerikalni“ poslanec Pintar je mandat za deželni zbor položil. Enako nedostojnost ta mladoslovenec in nemčur razodeva v telegrafičnem poročilu o volitvi Lavrenčičevi, o katerem pravi, da je bil izvoljen le z majhno večino glasov.

Pri teh ljudeh je tedaj majhna večina, če ima kdo petkrat toliko glasov kakor njegov nasprotnik. Čudo, da že ni tega človeka ta majhna manjšina spremenila v večino!

(Pri zadnjem kapitulu oo. frančiškanov) 2. t. m. v Ljubljani so bili izvoljeni:

Zaprovincijala: v. č. o. Friderik Hoenigman; za kustoza pa č. o. Nemežijan Smokovič; Za defintorje: č. o. Krizolog Greznik, Bernard Vovk, Jan. Evang. Žibrat, Bonaventura Sell. Za gvardijane: č. o. Julij Bruner v Pazinu. Emili Krašovic v Samobori. Gilbert Gravel v Jaski. Za vikarje: č. o. Placid Fabijani v Kamniku. Serafin Bramberger v Pazinu. Felician Matavž v Samobori. Frančišk Kopitar v Klanjcu. Grat Pfeifer v Karlovcu. Prestavljeni so: č. o. Teodor Zajic in Klemen Jelenc (ta za časnega kurata v bolnišnici) v Ljubljano, Teodat Šušteršič v Tersat, Bernardin Pelican v Gorico, Hugolin Sattner v Novomesto, Adjut Benigar v Pazin Calasanc Margareitner v Samobor, Ferdinand Premierl v Klanjec, Romuald Jereb v Nazaret.

(Ponarejeni bankovci po 1 gold.) so se jeli izdajati po Kranjskem, Goriškem in Koroškem. Narejeni so precej dobro in sicer s plošnim tiskom. Oni teden so v Ljubljani prišli dva človeka, ki sta jih skušala izdajati. Izdelovati se morajo na Laškem. Od pravih so ločititi le po bolj bledem tisku.

(Hudodelstvo.) O tistem nesrečnejšu, o katerem smo povedali, da mu je pri Vižmarjih vlak glavo odtrgal, pravijo zdaj, da so bili v neki krčmi prej pri pretepu ubili, potem pa, da bi odvrnili sum hudodelstva od sebe, položili ga na železno cesto, da ga je vlak strl. Dva hudodelca so že prijeli.

(Tatje) so v petek zvečer skoz okno vlomili v štacuno g. Justina v Krakovem ter odnesli denarje, kar so jih našli in tudi nekaj drugih reči.

(Včerajšnji „čespljevi“ somenj) v Ljubljani je bil precej slabo obiskovan, tudi živine se je malo prignalo, ki pa je imela prav nizko ceno. Čudimo se pri tem, da je meso v Ljubljani še zmiraj tako drago, kakor je bilo, ko je imela živina pol večjo ceno. Pa saj se me-

sarji še te cene ne drže in kdor hoče količkaj dobrega mesa, mora ga plačati vsaj po 4 kr. čez odločeno mu ceno. Ali ne bi bilo dobro ko bi magistrat napravil mestne mesnice, v katerih bi se meso prodajalo ceni živine primeren kup? V Gorici se je to zgodilo, mestne mesnice so prodajale meso po 4 kr. funt cenejši od mesarjev in vse je vrelo v te mesnice. Na to pa so mesarji nastavili brž še za 2 kr. niže ceno, ktera je potem tudi ostala. To bi bilo posnemanja vredno.

Razne reči.

— Sad nove ére. Iz Slov. Gradca se piše „Gospodarju.“ „Včeraj popoldan pride okoli štirih g. Eduard Floderer, — po svojem potnem listu, danem od policijskega ravnateljstva v Bernu (Brün) dné 3. sept. 1872 pod številom 251, glediščini igralec in glasovirov ubiratelj, — po cesti iz spodnjega Drauburga proti Slovengradcu do Friznikove gostilnice, tik g. vitez Naredi-jeve tovarne. Da se okrepča, stopi v gostilnico, se vsede čisto mirno pri vratih k mizi, pri kateri je že nekaj kmetov sedelo, in si da pol maselca vina prinese. Pri drugi mizi je sedel neki Polak, kurivec (Heizer) v Naredijevi tovarni, s Pahmanom in z nekaterimi drugimi tovarniškimi delalci. Ko Polak g. Floderer-ja, ki je po navadi glediščinih igralcev čisto obrat ter nosi črn zavrtnik in dolgo suknjo bolj temne barve, zagleda, se zadere: „Was will denn der Saupfaff? den Lumpen soll man niederschlagen!“ („kaj pa hoče ta svinski far, lumpa bi morali pobiti!“) —

Na to so začeli dohovski stan zasramujočo pesem peti, čije besede slišati bi vsakega, ki še ima le količkaj čuta sramožljivosti v sebi, sram bilo. Med petjem se je Polak večkrat proti Floderer-ju obrnil, ga je hotel z očmi prebósti in je pred njega pljuval, mislé, da je duhovnik. Ko nesramno pesem spojó, so se delali, kakor da bi hoteli Floderer-ja popasti; Floderer torej spiše svoje vino, reče zasramovalcem duhovskega stanu: „Zdaj ste se pa zmotili, kajti jaz nisem duhovnik, ampak glediščin igralec.“ To izgovori in hoče mirno oditi; pa Polak ga prime za vrat, Pahman mu pa pot zaleže, in oba začneta vpiti: „Ti si far! dol ž njim! pobijmo ga!“ — Zdaj prileti hišni gospodar in g. Vahač iz Slovengradca, ki je tudi v gostilnici pil, in začneta tujca braniti; pa Pahman se Vahaču vendar izdere, in mahne z nožem po glavi Floderer-jevi, ta pa nož z roko prestriže in si prste rani, nož pa odleti, da je Floderer-ja samo v kotu desnega očesa ranil. Kri se mu po licu vlije, gospodar pri-nese vode, začnejo ga umivati, dokler mu krvi ne ustavijo. Ko hoče Floderer oditi, ga posvari neki fantek, rekoč: „nikar ne hodite, kajti Pahman je rekel, da vas bode po potu zaklal.“ — Črez nekoliko časa se vendar Floderer odpravi, pride v mesto in toži najpoprej pri žandarmariji, in danes pa pri sodnji. — Rekel je, da je velik del Avstrije in nemških držav v enaki obleki prehodil, da se mu pa kaj takega še vendar ni nikdar prigodilo.

To je nasledek vednega hujskanja nesramnih liberalnih časnikov zoper duhovski stan! Floderer sicer ni duhovnik, pa ta drhal ga je imela za duhovnika, in ga je kot duhovnika zasramovala, ranila. Iz tega pa sledi moder nauk: „Ne mešaj se kot duhovnik med sprideno drhal!“ Ker se pa glediščinemu igralcu brez brade pripeti, da ga za duhovnika imajo in začnó nože brusiti, utegne tudi pri nas skoro biti potrebno, da se duhovnik tako nosi, da ga nihče poznal ne

bo. Do tega nas dovede „nemška kultura“, čije jedro je — surovi materializem, ki ga poklada nemško novinarstvo dan na dan našim „omikanim“ nemčurjem, ki imajo privilegijo, da jih vse na rokah nosi.

Da se vrnem k Flodererju z dolgo suknjo, prišedšemu iz Koroškega, kakor pravi, bi bilo res želeti, da kateri naših prijateljev na Koroškem pové, če kaj o tem človeku z dolgo suknjo in golo brado ve.* —

— Idrijcem! Sprejmite mojo pristržno zahvalo, ktero vam v imenu naših pogorelcev izrekam za vaš v resnici velikanski dar — 80 goldinarjev — ki ste ga po prečistitem svojem g. dekanu poslali. Znana mi je že bila vaša milosrčnost od nekaj, vendar pa bi se nikdar ne bili upali nadjati takega prelepega daru, s katerim ste si v naših srcih postavili prelep spominek. Dokler bodo tu hvaležna srca bila, bode ime idrijsko v njih našlo najprijet-niši odmev, in vpletala ga bodo vedno v svoje pristržne molitve, ter prosila Boga, da bi vas in vaše mesto milostljivo vsake nesreče obva-roval, in vam stotero povrnil, kar ste nam dobrega storili.

Vrhnika, v praznik Marijnega sv. Imena.

M. Šlibar,
dekan.

— Na Selih pri Šumberku. (P. St. Rochus). Podpisani sem sestavil veliko slovensko mašo za contra-alt (tudi višok tenor I), tenor, bariton, bas in orglje ali fisharmoniko na čast ss. apostelj-noma slovanskima Cirilu in Metodu v čisto cerkvenem duhu. To mašo želim na prošnjo tistih, ki so jo že videli in tudi slišili, tiskati dati, ako bo število naročnikov toliko, da se stroški izplačajo. Zato prosim, naj blagovolijo se pri podpisnem oglašiti vsi, kateri želijo to mašo in so prijatelji pravega cerkvenega petja in godbe. Želim le, da bi verne Slovence to delo k pobožnosti in slavi božji vnelo in zato naj gre med Slovence. Omenim, da je Glorija in Credo v tej maši popolnoma brez izpušenih členov ali besed, kar bi moglo biti pri vsaki maši, naj bo že latinska ali slovenska.

Na Selih pri Šumberku, 4. sept. 1874.

Anton Trepal,
dub. oskrbnik.

— Volitev deželnega poslanca za Gorenjsko namesto g. Pintarja bo, kakor slišimo, 10. oktobra.

— Volitev občinskega odbora v Borovnici je bila 8. t. m. Za župana je zopet izvoljen g. Jože Telban iz Dul, za svetovalce pa Mat. Skrle, Franc Suhadolnik in Anton Kobi. Nasprotni kandidat Ignac Majaron je dobil 6 glasov.

— „Bralno društvo“ v Mengšu je imelo v nedeljo zbor, pri katerem je gosp. Koželj govoril o koristi in potrebi občinskih posojilnic. Volil se je tudi odbor, potem pa so se nazoči po svoje zabavali.

— Za profesorje so imenovani: G. Kreminger, do zdaj v Rakovcu v vojni granici, za ljubljansko realko; g. Fischer iz Broda za gimnazij. direktorja v Novomestu; g. Knobloch, učitelj pri mornarstvu v Pulji, in tamošnji suplent vit. Brito za mariborsko realko.

— Nesreča. V Št. Vidu pri Zatičini, kjer popravljalo stolp, je padel nekemu zlatarskemu delavcu težak brun na glavo in ga je pri tej priči ubil.

*) Ta dopis smo sprejeli iz „Gosp.“ vstre-zaje pismeno nam razodetim željam. — Vredn.

— Goveja kuga. Kakor poročajo hrvaški in drugi listi, se je na Hrvaškem ob Kranjski meji zopet pričela goveja kuga. Treba toraj stražiti ob meji, da se na Kranjsko ne zatrosi.

— Poštni voz (Mallepost) se bode iz Gorice v Trebiž odslej znanprej tudi o poletnih mesecih odpeljeval ob 2. uri po polnoči, iz Trebiža v Gorico pa, kakor doslej, ob 8. uri zjutraj.

— Nekoliko o besedi „prijatelj“. Beseda „prijatelj“ se tako pogosto rabi v govoru in pisavi, da ni odveč vprašanje: kako se pravilno ta beseda piše? Če beremo ktere-koli časnike, nahajamo dostikrat na eni sami strani po večkrat to besedo, in sicer zdaj z „j“ na koncu, zdaj brez „j“. Po moji misli zamore le ena pisava prava biti, ali: „prijatelj“, ali: „prijatelj“, in vsled tega potem genitiv: „prijatelja“ ali pa: „prijatla“. Večina sedanjih slovenskih pisateljev in pisavev piše, akoravno prvi sklon brez „j“, vendar vse druge sklone z „j“. Pisatelj teh vrstic ni jezikoslovec, tedaj tudi njegove besede v tej zadevi niso merodajne, temuč hoče le pazljivost filologov strokovnjakov na to besedo obrniti, in njih razsodbo zvedeti. Poleg tega pa se vendar prederzajem, za pisavo: „prijatelj, prijatla“ se potegniti, in sicer iz teh le razlogov:

1) Besedo „prijatelj“ ljudstvo natanko loči od drugih besed, ktere se pravilno morajo pisati z „lj“, kakor učitelj, pisatelj, ker izgovarja: prijatla, in ne: prijatelj. To pa ni edina besedica te vrste; analogon ti je: oru (orel) orla; ogu (ogel) ogla i. t. d.; tako izgovarja ljudstvo tudi deležnike glagolov prve vrste; reku (rekel) rekla. Znano pa je, da se samo „l“, in nikdar „lj“ na koncu kot „u“ ne izgovarja. Tedaj bi bila pravilna pisava: „prijatelj, prijatla“.

2) Besede, ki se končavajo na „lj“, so izpeljane iz glagolov: učiti, učitelj; pisati, pisatelj; te besede pa so skovane, so nove, med priprostim slovenskim ljudstvom popolnoma neznane, in niso pri njem v rabi.

To so razlogi, zaradi katerih vsikdar „prijatelj“ pišem. Ker pa jaz, kakor sem že rekel, nisem strokovnjak, in so tedaj moje besede o tem brez veljave, zatoraj pričakujem, da se bo kateri zmed naših jezikoslovcev oglašil, in nam v tej zmedeni stvari pravo pot pokazal, ktere se bom potem tudi jaz zvesto držal.

E. J.

— Pomiloščenja ni hotel sprejeti k smrti obsojeni gostilničar A. Strohmayr v nemškem Gradcu. Ko mu je bilo naznanjeno, da so ga cesar pomilostili in kazen spremenili v dosmrtni zapor, je v zapisniku protestoval zoper to, ter rekel, da je raje obešen. Pa želje mu niso hoteli spoštovati.

— Ustavoverni bankrotar Kollmann je une dni na Dunaji zginul pozabivši poravnati svojih 300.000 gld. dolgov, in prazno blagajnico. Zapustil je svojim upnikom pa nekaj pohištva. Kollmann je bil strasten ustavak, zato listi njegove stranke molče. Kako pa so prav po nedolžnem obirali našega narodnjaka g. Jugovica! —

— Obsojen vrednik. Te dni, kakor piše „Našinec“, je bil v Olomucu g. K. J. Hudeček, vrednik in izdajatelj lista „Maetr. Presse“ obsojen na 6 mesecev ječe, ker je boje razžalil Avg. Slavika, izdajatelja ustavovernega lista „Neue Zeit“ v Olomucu. Hudeček je namreč Slaviku očital prusaštvo, ker si je bil v dobi nemškofrancoske vojske na Pruskem najei ne-cega gardelajtnanta, ki je sodeloval pri listu v pruskem smislu. Po končani vojski je Slavik

prodal „Neue Zeit“ Prusom, ter za novce pruske v Olomucu si kupil lepo hišo. Kdor pozna pruski Olomuc, se ne bode čudil, da je bil obsojen federalist in iskreni Avstrijanec g Hudeček, ne prusak Slavik! —

— Požar na ladiji. Iz New-Yorka se piše, da je blizu mesta Avrore na reki Missisipi na nakladnem parniku „Pat Rogers“ nastal požar, ki ga je v malo urah vpepelil. Popotnikov je na ladiji zgorelo 30; vsi drugi so raje poskakali v silo v vodo pa tudi konec storili.

— Obsojen pes. V Pešti ima ravnatelj neke tovarne jako porednega psa, ki tudi na ulicah ljudi popada. Pred 14 dnevi so ga pozabili privezati. Popadel je prvega delavca, ki je prišel zjutraj v tovarno, zelo nevarno. Oznani se to policiji, ktera pošlje po psa ter ga obsodi zaradi telesnega poškodovanja na 14 dni v zapor! Vrh tega pa je moral njegov gospodar plačati še 3 gld. za hrano, potem pa so mu ga nazaj izročili. Lastnik je to plačal, pes zopet doma straži tovarno, sodnijska veda pa je za ta Salomonov razsodek bogatejša.

— Atilov grob. Že čez 1400 let je stara govorica, da je bil „šiba božja“ Atila, kralj divjih Hunov, pokopan v reki Tisi na Ogerskem. Napeljali so namreč vodo iz struge drugam, potem pa v suho zemljo spustili okovano rakev. Te dni, kakor se piše madjarskim novinam, so pol ure pod Tisa-Roffom ribiči tri sežnje od brega v sredi reke našli kraj, ki votlo bobni, ako se nanj tolče. Potapljači so pod vodo zmerili omenjeno reč, ki naznanja in potrjuje mnenje, da bi to bila Atilova rakev. Vas Roff se imenuje po Atilovem bratu. Ker je po velikem deževju voda hudo narastla, se rakev še ni mogla vzdigniti; ko upade, bodo pa skušali to storiti.

Zahvala.

Blagi „Slovenec!“ Komaj si slišal, kolika strašna nesreča je nas Vrhničane po ognji zadela, si precej začel trkati na vrata čitateljev svojih in prositi pomoč. In tvoj glas ni ostal glas vprijočega v puščavi. Jele so se precej odpirati milodarne roke, in padali so v tvoje predale tako lepi darovi, da mi je že danes za pogorelce naše došlo 100 goldinarjev po tebi nabranih. Naj ti bo za ta tvoj milosrdni trud v imenu naših po ognji poškodovanih prisrčna zahvala izrečena. Nesi in naznani jo pa tudi vsem dobrotnikom, ki so svoje mile roke odprli, in kliči jim: Popred ima nehati ogenj žgati in voda močiti, kakor pa naša srca svojim blagim dobrotnikom hvaležna biti.

Vrhnika v praznik Marijinega sv. Imena.

M. Šlibar,
dekan.

Zahvala.

Dramatičnega društva odbor, sklenivši nabiro za pokritje društvenega deficita, izreka s tem svojo narsrčnejšo hvalo vsem častitim p. n. domoljubom, kateri so pripomogli, da se je ta nabira tako častno izvršila. Potrjevalne listke o sprejetih novcih bodo sprejeli vsi častiti p. n. darovalci še posebej.

V Ljubljani 12. septembra 1874.

Odbor dramatičnega društva.

Razpisane ustanove:

1. Helene Valentinove, ustanova (84 gld.) za sirote iz frančiškanske fare v Ljubljani. 2. Anton Raabova ustanova (200 gld. 4 kr.). Polovico dobi poštna, revna me-

ščanska vdova, polovico pa revna meščanska hči, ki se misli močiti, precej po poroki. Prošnje se oddajajo pri mestnem magistratu do 30. septembra.

Za pogorelce na Vrhniki:

Duhovnik v Ljubljani 10 gld.

Za nesrečne Dolenjce:

Duhovnik v Ljubljani 10 gld. Soseka Primskavo pri Kr. po duh. past. 8 gl. 30 kr.

Listnica vredništv.

G. J. D. v Gradcu: Podlistek prejeli, pa do zdaj ga še ni bilo mogoče natisniti.
G. M. v B.: Vse prejeli. Prisrčni pozdrav!
G. Kaulusu: Dotični spis po nasvetu g. M. izročili „Novicam“, ki to reč pretresajo.

Umrli so:

7. sept. Jože Poreber, kondukt. otrok, 3 1/2 l., za vnetjem vratu.

8. sept. Jožefina Premk, hiš. posest. otrok, 1 1/2 l., za grižo.

9. sept. Fr. Poreber, kond. otrok, 1 3/4 l., — Maks Peterka, barvarjev otrok, 2 1/2 l., — Ana Lew, bivšega fin. konc. hči, 10 3/4 l., — in Ant. Prelesnik, sin dež. bukv. oficijala, 5 1/2 l., vsi za vnetjem vratu.

10. sept. Jože Verbič, nakladarjev otrok, 3 l., za božjastjo. — Amalija Zaman, kond. otrok, 3 l., za vnetjem vratu. Janez Pezdirec, bivši žandar, 29 l. za pljučno sušico. — Reza Pozgaj, delavsk otrok, 2 l., za kašljem.

11. sept. Mati Elizabet Kozina, nuna, 38 l., za srčno napako. — Nace Fischer, mašin. voznika otrok, 10 l., za vnetjem vratu. — Antonija Pogibal, mašin. snažnika otrok, 3 m., za božjastjo.

12. sept. France Medved, gostač, 21 l., za pljučno sušico. — Jože Jaklič, delavca otrok, 3 l., za vnetjem vratu. — Urša Smuk, inšt. reva, 85 l., za grižo. — Neža Justiu, gruntarska vdova, 81 l., za oslabljenjem.

13. sept. Janez Tatarešček, piskrovezec, 22 l., za pljučno sušico. — Rozalija Sadnikar, gruntarsk otrok, 2 l., za mrzlico. — Anton Novak, žebljarsk kovač, 41 l., za razlivom v pljučih.

14. sept. Urša Rudolf, gostica, 45 l., za pljučno sušico. — Jakob Skubic, delavec, 64 l., za krvotokom. — Angela Podkrajšek, otrok, mag. nadzornika, 2 l., za kašljem.

15. sept. Jera Kozler, gostica, 43 l., za rakom v želodecu. — Vladimir Krsnik, gimn. prof. otrok, 1 l., za pljučnim oslabljenjem. — Ljudmila Marija Milic, tiskarjev otrok, 4 m., za drizgo. — Antonija Vernik, voznikov otrok, 4 l., za vročinsko boleznijo.

Eksekutivne dražbe.

17. sept. Fr. Kos-ovo iz Polhovega gradca (600 gl.) na Vrhniki. — 1. Mat. Činkel-ovo iz Koprive vasi (80 gl.) v Kočevji. — 1. J. Majerjevo norimberško blago (1045 gl.) v Ljubljani. — 2. Jakob Jennerjevo pohištvo itd. (1340 gl.) v Kranji.

18. sept. 3. Marj. Varl-ove iz Zapog (1400 gl.) v Radolici. — 3. Jan. Jaklevič-ovo iz Spod. Lokvice (1300 gl.), — 3. Jak. Težak-ovo iz Zg. Lokvice (1820 gl.), obe v Metliki. — 1. Anton Anzele-ovo iz Glinj (1225 gl.) v Ložu. — 1. Jak. Sittingerjevo iz Parij (1100 gl.) v Bistrici. — 1. Ant. Stibil-ovo iz Ustja (650 gl.) v Vipavi. — 1. Mart. Papež-ovo iz Vel. Lipenj (299 gl.) v Senožečah.

19. sept. 3. Jož. Legat-ovo iz Kosez (380 gl.), — 3. Fr. Šuštersič-ovo iz Tomišelja (2548 gl.), obe v Ljubljani. — 2. Frančiške Pugelj-eve z Raplovega (415 gl.) v Ribnici. — 3. Ive Frlič-ovci iz Križvega (2358 gl.) v Metliki. — 2. Jak. Krašove-ovo iz Vrhnik (2525 gl.) v Ložu. — 1. Mih. Narobe-ovo iz Svilj (1068 gl.), v Ljubljani. — 1. Mat. Rovar-ovo iz Bele (1670 gl.) v Vipavi. — 1. mart. Pavlič-ovo iz Zagorice (270 gl.), — 1. Ant. Žužek-ovo iz Jernaka (4350 gl.), obe v Vel. Lašičah. — 1. Lize Jakobin-ove iz Skril (798 gl.), — 1. Jan. Snoj-ovo pri sv. Jakobu (1347 gl.), — 1. Neže Tomažič-eve iz Javor (1132 gl.), vse v Ljubljani. — 1. Bart. Ferlan-ovo iz Naloga (360 gl.) v Loki.

20. sept. 2. K. Voltman, klobučar v konkursu v Ljubljani.

Telegrafične denarne cene

16. septembra.

Papirna renta 71.25. — Srebrna renta 74.70. — 1860letno državno posojilo 110. — Bankine akcije 978 — Kreditne akcije 248.25. — London 109.80. — Srebro 103.80. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.79.

Denarstvene cene.

12. septembra.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	71.65	71.75
5% renta v srebru	74.65	74.75
Srečke (lozi) 1854. l.	101.70	102.25
" " 1860. l., celi.	110.—	110.25
" " 1860. l., petinke	113.75	114.—
Premijski listi 1864. l.	137.25	137.75
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	93.50	94.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—
Ogerske po 5%	78.—	78.50
Hrvaške in slavonske po 5%	80.—	—
Sedmogradske po 5%	76.—	76.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	982	984
Unionske banke	128.75	129.—
Kreditne akcije	246.—	246.25
Nižoavstr. eskomptne družbe	920.—	—
Anglo-avstr. banke	161.75	162.—
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	165.75	166.25
Tržaške " 100 " k. d.	106.—	106.50
" " 50 " " "	52.—	53.—
Budenske " 40 gld. a. v.	25.—	25.50
Salmove " 40 " " "	30.50	31.50
Palfi-jeve " 40 " " "	25.50	26.50
Clary-jeve " 40 " " "	23.—	24.—
St. Genois " 40 " " "	24.—	25.—
Windischgrätz-ove " 20 " " "	19.—	19.50
Waldstein-ove " 40 " " "	20.75	21.20
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.26	5.27
Napoleonsd'or	8.81 1/2	8.82
Srebro	104.10	104.25

Jurij Dornik-ova zaloga olja v Trstu.

Pošilja se s poštнім povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, vožnino (poštino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastanj in franko. (4—33)

Sposobni in vajeni agenti in inšpektorji

se iščejo za trdno

zavarovalno banko.

Ponudbe z nadpisom „Reell“ naj se pošiljajo v Trst, poste restante. (43-1)

Dečki in deklice

se jemljó v stanovanje in na hrano na Glavnem trgu št. 310 v Ljubljani. (42-3)

RAZGLAS.

Jemljemo si čast sl. občinstvu in našim kupčijskim prijateljem naznaniti, da smo dozdej pri banki „Sloveniji“ uslužnemu nadzorniku

gosp. Franju Virku

zastop naše banke za Kranjsko in južno Štirsko izročili, in da smo njega v smislu naših pravil pooblastili vsake vrste zavarovalne kupčije za nas sklepati.

V Trstu sl. sept. 1874.

Glavni zastop zavarovalne banke
„Slavije“.

(44—1)

Fr. Andr. Plesche.

Nataniili Blaznikovi dediči v Ljubljani.